

ANA BLANDIANA: „Rostul teatrului e să încerce să despartă adevărul de minciună“

■ **Teatrul este o iluzie sau o fortificație a lucidității contra iluziilor?**

□ Cred că se regăsește în ambele ipostaze. De altfel, ceea ce mă întrebați despre teatru e valabil pentru orice artă – sigur că e o iluzie menită, așa zice, să fortifice sentimentul realității. În acest sens, e și o radicalizare a realității, pentru că în teatru totul se intensifică, lucrurile devin mai subliniate, negrul devine mai negru și albul mai alb. Sigur că totul poate duce, la un moment dat, la schematism sau la exaltare...

■ **O exaltare care poate să suprime totuși, pentru scurt timp, tensiunile cotidiene.**

□ Exact, se ajunge la catharsis.

■ **Teatrul funcționează ca o supapă de siguranță atunci când într-o societate sentimentul de frustrare și alterarea sensului libertății devin dominante?**

□ E mai curând o formă de supraviețuire. Vă mai amintiți cum erau receptate, până în '89, teatrul și poezia. Era ca și cum spectatorul sau cititorul obișnuit simțea că omul de teatru sau poetul reușește să păstreze o cantitate mai mare de libertate, de care pot profita și alții. Ca și cum prin acești plămâni reprezentați de artiști ar putea respira și ceilalți un aer mai curat. Stăteam în sală, atenți la cel mai mic gest al actorului, care putea să contrazică replica rostită și s-o aneantizeze. Există, de altfel, exemple de mari actori, precum Toma Caragiu sau Amza Pellea, care au intrat în conștiința colectivă ca oameni ce reușeau să fie profund subversivi pentru societatea respectivă doar spunând niște texte care de multe ori erau inofensive.

■ **Nu v-a tentat să scrieți teatru?**

□ Cred că n-am avut curajul. Nu-mi dau seama cum va fi de acum încolo, dar în general e evident că va veni o vreme în care totul va fi

regândit. Fiecare din noi va trebui să-și pună întrebări cu privire la propria sa artă, pentru a ști cum pornește în continuare. Pentru perioada de dinainte de '89, răspunsul meu este: nu. Poezia pe care-o scriam depindea eventual de editori, de tipografi (dacă nu cumva devenea samizdat în mod direct), dar în fond nu depindea decât de mine, în timp ce o artă ca teatrul depindea de nenumărate alte persoane care ar fi trebuit să aibă capacitatea de a se solidariza cu mine. Iar această solidarizare era o iluzie pe care n-am fost în stare să mi-o fac.

Nu știu cum va fi de acum încolo. Însă pot să vă spun ceva: am fost foarte impresionată de faptul că regizoarea Cătălina Buzoianu mi-a spus, după lectura cărții mele „Proiecte de trecut“, că ar dori s-o pună în scenă. Evident, nu exista nici o posibilitate, cartea fusese publicată cu greu și nu puteam spera că va fi îngăduită pe scenă, unde legile cenzurii erau încă mai dure. Dar rămăsesem atât de marcată de această idee a unei regizoare care a fost totdeauna ispitită să ia texte din literatura propriuzisă și să le monteze, încât, în timp ce scriam „Sertarul cu aplauze“, mă gândeam adesea ca la un VIS la o ipostază scenică a cărții. Când a apărut, i-am dat-o Cătălinei Buzoianu, spunându-i: „Am scris-o gândindu-mă și la tine“.

■ **Dacă, înainte, spectatorii căutau tocmai acel gest care ar fi schimbat semnificația unei replici, ce credeți că îi atrage acum spre teatru?**

□ Sigur că există unii care caută în teatru o simplă distracție. Gândindu-mă însă la teatrul serios, cred că el continuă să existe și să fie la fel de necesar ca înainte, într-un alt sens însă. Înainte, toți aveam sentimentul că înțelegem cum se petrec lucrurile și simțeam nevoia doar a puterii celui alt de a le arăta. Acum, situația e foarte diferită. Trăim într-o lume în care principalul rău e confuzia – naturală, în parte, pentru că, tăcând atâtea decenii, am crezut că tăcem aceleași lucruri și, în clipa în care am putut să vorbim, am descoperit că tăcem lucruri de sens contrar. Dar există și o confuzie întreținută, un amestec tulbure la adăpostul căruia să se poată face orice. În această confuzie, rostul teatrului e să încerce să despartă adevărul de minciună. Cred că, acum, oamenii se duc la teatru ca să înțeleagă lumea în care trăiesc. Și cred că un spectacol e cu atât mai profund cu cât reușește să dea răspunsuri la marile teme ale nelămuririi noastre.

■ **V-am revăzut în seara Galei UNITER. Ce sentiment v-a dat această seară de celebrare a unor personalități din teatrul românesc?**

□ Un sentiment foarte tonic și așa putea spune – cu riscul de a părea puțin copilăroasă – că am simțit și o mare mândrie, căreia îi duceam dorul. S-a reconfirmat faptul că teatrul este un domeniu în care stăm foarte bine. Faptul că există mari talente nu este ceva nou pentru mine, dar reușita în organizarea talentului, strălucirea unei asemenea seri e ceva nou. Faptul că UNITER s-a încăpățânat să creeze aceste gale, să facă din ele un eveniment cultural de prim ordin și să instituie în felul acesta o tradiție, care sper că va prinde, mi s-a părut extraordinar. În general, am o mare admirație pentru oamenii de talent, cum e Ion Caramitru, în stare să-și bruiască propriul destin artistic din altruism pentru destinul colectiv. E un gest care sper să creeze prozeliți. E evident că, dintre toate domeniile culturii, teatrul este acum locul privilegiat unde se produc evenimente.

ADINA BARDAȘ

foto: Ion Cucu